

AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT VÁRHATÓ SZABÁLYOZÁSA A KODIFIKÁCIÓS FOLYAMAT TÜKRÉBEN

Bevezetés

Az új Ptk. családi jog részét érintő változások közül, az **élettársi jogviszonyra** vonatkozó szabályozás várható alakulása, mind a szakma, mind a laikusok számára az érdeklődés középpontjába került. Ennek az a magyarázata, hogy a társadalmi változások hatására rendkívüli mértékben megnövekedett az élettársi kapcsolatban élők száma, holott a jogalkotás szintjén még mindig nem került méltó helyére a jogintézmény részleteinek kidolgozása. A hazai viszonyokat vizsgálva megállapítható, hogy a fennálló párkapcsolatok között egyre inkább nő az élettársi kapcsolatban élők száma,¹ melyekben egyúttal egyre nagyobb számú gyermek is nevelkedik.²

Jelen előadásomban azt követem nyomon a hatályos szabályozásból kiindulva, hogy a jogtudományban irányadó elképzelések hogyan változtak a kodifikációs folyamat során, és hogyan vezettek el a legmegfelelőbbnek tűnő, normaszöveg tervezetben megjelenő jogi megoldásokig.

I. Hatályos szabályozás

1. Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. tv.)

A hatályos szabályozás szerint az **élettárs fogalmát**, és az élettársi kapcsolat **vagyonjogi hatásait** is a Polgári Törvénykönyv tartalmazza, előbbit a záró rendelkezések körében,³ utóbbit pedig a Kötelmi jogban, a társaságról szóló XLVI. Fejezetében, az építőközösséget követően és a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezések előtt.⁴

Az élettárs **fogalmát** a hatályos Ptk. az alábbiak szerint határozza meg: „az élettársak – ha jogszabály másként nem rendelkezik – két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személy”. Ezt a fogalmat azt követően iktatták be ily formában a törvénybe,

hogy az Alkotmánybíróság 1995-ben kimondta, hogy azonos neműek között is létrejöhet élettársi jogviszony⁵ (ellentétben a házassággal).

A **hatályos szabályozás** szerint az élettársi kapcsolatot jelenleg **nem regisztrálják**, a felek az együttélés tényével élettársakká válnak. A jelenlegi faktuális rendszer előnye, hogy mindenféle adminisztratív eljárás nélkül létrejöhet az élettársi kapcsolat, és mégis fűződnek hozzá a törvényben meghatározott joghatások. A hátránya viszont az, hogy az életközösség megszakadása után, illetve valamelyik fél halála esetén, végeláthatatlan bizonyítási problémák adódhatnak akár a volt élettársak, akár pedig a leszármazók és a túlélő élettárs között. Az élettársi jogviszony megállapításánál, ma még nem túl széles a felek mozgástere a bizonyítás terén, noha az egyes törvényhelyek gyakran a keletkezés és a megszűnés időpontjához bizonyos joghatásokat fűznek.⁶

A bizonyítást valamelyest megkönnyítendő, jelenleg három lehetőség áll az élettársi kapcsolatban élők rendelkezésére.

- a) Nincs akadálya annak, hogy a felek egymást élettársként elismerő nyilatkozatot tegyenek közokiratban,⁷
- b) vagy e kapcsolatuk létéről a jegyzőtől kérjenek egyfajta tanúsítványt.⁸
- c) Végso esetben a tanúbizonyítás jöhet még szóba.⁹

Az élettársi viszony **vagyonjogi vonatkozásai**: a házastársakra vonatkozó közös vagyon vételeme rájuk nem vonatkozik, a törvény velük kapcsolatban csupán arról rendelkezik, hogy az élettársak olyan arányban lesznek tulajdonosai a közös vagyonnak, amilyen arányban annak megszerzésében közreműködtek. A háztartásban és a gyermek nevelésében végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.¹⁰

Ha az élettársak házasságot kötnek, akkor a bírói gyakorlat szerint: az élettársi viszony alatt szerzett és a házasságba bevitt vagyon a házastársi közös vagyon része lesz, melyre már a házastársi vagyonközösség szabályai vonatkoznak.

Az élettárs fogalmát, bár a Polgári Törvénykönyvünk¹¹ definiálja, azonban a hatályos szabályozásban a törvény **Öröklési jog**¹² c. része a fogalmat egyáltalán nem említi, ezáltal az élettársakat, öröklési jogi szempontból jogen kívülékként kezeli. Ez azt jelenti, hogy az élettársat a jogalkotó az öröklésből, legalábbis annak „törvényes” változatából¹³ kizárta, azaz sem a törvényes öröklés szabályai, sem a házastársat megillető özvegyi haszonélvezeti jog, sem pedig a kötelesrészre való jogosultság az élettársra nem vonatkozik. Mindez persze nem jelenti azt, hogy az élettárs teljesen ki

van zárva az öröklésből, ugyanis végrendelet, illetve öröklési szerződés által a hagyaték részesévé, örökössé válhat.

Ismeretes még a halál esetére szóló ajándékozás jogintézménye is, amely szintén lehetőséget nyújt az élettársaknak, hogy őket túlélő társukat juttatásban részesítsék.

A fentiekén kívül a Ptk. az élettársat **hozzátartozónak** tekinti,¹⁴ rájuk vonatkozóan egyéb rendelkezést a törvény nem tartalmaz.

2. Családjogi törvény (1952. évi IV. tv. – A házasságról a családról és a gyámságról)

A hatályos Családjogi törvényünk egyáltalán nem említi az élettársi jogviszonyt, egészen az 1997. évi CLIV. törvénnyel történt módosításáig, amikor is az **apasági vélelmek** körében, a 43.§-ban minden előzmény nélkül úgy rendelkezik, hogy „Az apaság vélelmét meg lehet támadni, ha az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idejében nemileg nem érintkezett, vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik, illetőleg ha a származás reprodukciós eljárás következménye, és az anya férje, illetve élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá.” A fentiekből az következtethető ki, hogy az élettárs férfi amennyiben emberi reprodukcióra alkalmas eljárásban vesz részt, apasági vélelem vonatkozik rá.

A **szülői felügyeleti jog** az élettársi kapcsolatban élőket is megilleti, hiszen a vonatkozó szabályok a szülőkre, vagyis a gyermekkel vér szerinti kapcsolatban álló személyekre vonatkoznak, függetlenül az egymás közötti viszonyuk jogi kereteitől.

Tartási igénnyel nem léphet fel az élettárs élettársával szemben.

A hatályos jogszabályokat alapul véve is láthatjuk, hogy a szabályozás igen szűk keretekre szabott, és nem felel meg a jelentős társadalmi változások okozta követelményeknek. A következőkben azt vázolom fel, hogy milyen egyéb körülmények indokolják a változtatást, majd áttekintem a lehetséges megoldási módok fontosabb állomásait.

II. A változások indokoltsága

A jogintézmény – korábban vázolt – **rendszerbeli elhelyezkedése tarthatatlan**, nem felel meg sem az élettársi kapcsolatok jellegének, sem azok társadalmi megítélésének.

Az élettársi kapcsolatban ugyanis az együttélés érzelmi, de gazdasági elemei is sokkal inkább **hasonlítanak a házasság elemeihez**, mint a polgári jogi társaságéihoz, másrészt az élettársi kapcsolat nem tekinthető pusztán közös tulajdoni (dologi jogi) viszonynak sem, ugyanakkor szülői minőség-

ben ma is ugyanazok a jogok illetik és kötelezettségek terhelik őket, mint a házastárs szülőket. Mindezek ellenére a Koncepciók tervezetének vitája során sok ellentétes vélemény hangzott el, álláspontjuk szerint ugyanis az élettársak jogainak erősítése a házasság és a család intézményének gyengítését eredményezheti.

Egyre több **külföldi példa** támasztotta alá a változásokat támogatók elképzeléseit, ugyanis a korábban „jogon kívüliekként” kezelt élettársak számára, számos országban pozitív elmozdulás történt a szabályozást illetően, amely magában foglalt bizonyos társadalombiztosítási juttatásokat, a magánjogban pedig tartási, lakáshasználati és vagyoni jogosultságokat egyaránt.¹⁵

Nyilvánvalóan a „jogalkotó pozitív hozzáállásánál” nagy szerepet játszott a tartós élettársi kapcsolatok **számának nagymértékű növekedése** (Magyarországon a rendszerváltozáskor 125 ezer, napjainkban pedig már közel 350 ezer az élettársi kapcsolatban élő párok száma),¹⁶ és annak felismerése is, hogy ma már nem feltétlenül azért létesítenek élettársi kapcsolatot, hogy ahhoz semmiféle joghatás ne fűződjék. A több országban ismert és elismert **regisztrált** élettársi kapcsolat szinte a házastársakéival egyenlő jogokban részesíti az élettársakat. (Van, ahol a regisztráció lehetősége csak az egynemű élettársak részére van fenntartva pl. a Dániában).¹⁷

A magyar jogrendszerben az utóbbi időben egyre **szaporodik** azoknak a **jogszabályoknak a száma**, amelyek az élettársakat a házastársakéhoz hasonló jogokkal ruházzák fel (pl. özvegyi nyugdíj, családi pótlék azonos mértékben illeti meg a házasságból, illetve élettársi viszonyból született gyerekeket, lakásépítési, vásárlási kedvezmények, szociálpolitikai kedvezmény igénybevételi lehetőség, eljárásjogi mentességek, összeférhetetlenségi és kizárási szabályok). 2002. szeptemberében hatvanöt hatályos jogszabály (törvény, kormány- és miniszteri szintű rendelet) használja – többféle értelmezésben – az „élettárs” fogalmat.¹⁸

A **bírói gyakorlat** is azt támasztja alá, hogy az élettársi kapcsolatban igenis szerepet játszik a szolidaritás, egymás támogatásának kölcsönös kötelezettsége, ezért a kapcsolat megszűnésekor az együttéléssel szükségszerűen járó tevékenységért, ápolásért, gondozásért ellenérték nem igényelhető. (ld. BH. 2002. 268; BH. 2004. 280; BH. 2005. 141)¹⁹

A fenti körülmények arra utalnak, hogy az élettársi jogviszony „kinötte” a kötelmi jogi kereteket, vagyis a jogintézmény, jellege alapján elsősorban családjogi szempontok szerinti szabályozást kíván anélkül, hogy ez a házastársi kapcsolattal azonos szabályozás lenne.

III. Szabályozás de lege ferenda, avagy a Konceptiók²⁰ és a normaszöveg tervezet²¹ egybevetése

A fenti jogszabályi és társadalmi háttér ismeretében a Konceptiók úgy foglalnak állást, hogy az élettársi kapcsolat magánjogi szabályai az új Ptk.-ban, ne a kötelmi vagy a dologi jog körében, hanem a **Családjog Könyvben** kerüljenek szabályozásra, és a jelenlegi, kizárólag a közös vagyonszerzésre korlátozott rendelkezések bővüljenek ki – hosszabb élettársi kapcsolat esetén – a tartási, és lakáshasználati jogokkal. Míg a **Konceptiók** az élettársakra vonatkozó vagyoni jogokat a házassági vagyoni jogot követően, az élettárs tartáshoz való jogát, pedig a házastársi tartást követően helyezték rendszerbe, a fogalmát valamint a lakáshasználati jogot illetően pedig nem kínáltak kimunkált megoldási javaslatot, addig a Családjog Könyv normaszöveg **tervezete** már teljesen külön, a házasságra vonatkozó szabályokat követően²², önálló címet szentel az élettársi jogviszonynak, beleértve annak minden vonatkozását.²³

A **Családjog Könyv négy címre osztja** az élettársi jogviszony témakörét, így:

1. az általános rendelkezésekre,
2. az élettársi tartásra,
3. az élettársak vagyoni viszonyaira, és
4. az élettársak lakáshasználatának rendezésére.

1. Általános rendelkezések

Az általános rendelkezéseken belül először az **élettársi jogviszony fogalma** kerül meghatározásra, mely szerint: „Élettársi jogviszony áll fenn két olyan, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben (életközösségben) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége vagy élettársi kapcsolata és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri (féltestvéri) kapcsolatban.”²⁴

Az élettársi jogviszony az életközösség kezdetétől az életközösség végéig illetve az esetleges házasságkötésük napjáig tart.

Az **I. Konceptió** még nem zárta ki egyértelműen a **regisztráció** lehetőségét, melyre való utalás a Konceptió szövegében több helyen is megfigyelhető volt, ugyanakkor a **II. Konceptió** már egyértelműen „nem javasolja regisztrált élettársi kapcsolatok bevezetését.”²⁵ A regisztráció kérdését illetően jelentős előrelépést hozott a **Családjog Könyv** normaszöveg tervezete, amely az **I. Konceptió** – bár még csak elvi szinten felvetett – fejtegetéseire kanyarodik vissza akkor, amikor lehetőséget ad a regisztrálásra. Nem teszi azt kötelezővé, ahogyan azt a skandináv modell

alján sokan szorgalmazták, csupán lehetőséget ad a nyilvántartásba vétel igénybevételét illetően azok számára, akik élni kívánnak ezzel a lehetőséggel. A nyilvántartás tehát fakultatív azáltal, hogy a felek élhetnek a választás jogával, leszögezve azonban, hogy a Családjog Könyvben szereplő jogkövetkezmények szempontjából nem tehető különbség a Javaslat szerint az alternatív megoldások között.

Természetesen ebből az is következik, hogy az élettársi kapcsolat továbbra is ipso facto jön majd létre, a nyilvántartásba vételnek tehát jogviszony keletkeztető funkciója nem lesz, csupán deklarálja egy már létrejött tényleges állapot meglétét. A nyilvántartás szerepe tehát annyi, hogy az ellenkező bizonyításig tanúsítja a kapcsolat fennállását, annak időtartamát, illetve megszűnését. Ezt mind maguk az élettársak, mind a bíróság vagy más hatóságok kötelesek lesznek figyelembe venni mindaddig, amíg az ellentétes tény be nem bizonyosodik.

A bizonyítás kétirányú lehet:

a) cleve nem is állt fenn élettársi kapcsolat az adott személyek között, vagy

b) annak időtartama tér el a nyilvántartásban foglaltaktól.

A Javaslat szerint a nyilvántartásba vételt a felek közösen kérhetnék, a nyilvántartás megszüntetésére ugyanakkor – mint ahogy erre számos külföldi példa is rendelkezésre áll – akár közös, akár valamelyik fél egyoldalú kérelmére sor kerülhetne,²⁶ természetesen utóbbi esetben a másik fél értesítése mellett. A jegyző nem jogosult azt vizsgálni, hogy a nyilatkozatnak megfelelő tényleges állapot bekövetkezett-e, sem a nyilvántartásba vételkor, sem annak megszüntetésekor, ami a nyilvántartás deklaratív jellegét is egyértelműen jelzi. (Megjegyzendő, hogy az anyakönyvvezető sem ellenőrzi, hogy ténylegesen fennáll-e a házassági együttélés vagy csupán névházasság kötésére került sor, avagy az sem képezi vizsgálat tárgyát, hogy a kánonjog szerint megtörtént-e az elhálás.)

Fontos alapelv, hogy ugyanannak a személynek egy időben egy élettársi kapcsolata tartható nyilván. Ha esetleg egy korábbi már nyilvántartásban van, akkor azt előbb törölni kell ahhoz, hogy újat lehessen bejegyezni. Technikailag mindez az önkormányzatok számítógépes adatbázisának zártkörű összekapcsolásával oldható meg. A technika mellett sincs viszont lehetőség annak megakadályozására, illetve „szankcionálására”, hogy valakinek egy még bejegyzett, de a gyakorlatban már nem létező élettársi kapcsolata esetén mással – be nem jegyzett – élettársi kapcsolata lehessen. A törvénynek nincs ugyan lehetősége megtiltani a párhuzamos kapcsolatok kialakulását, de családvédelmi indokok miatt a Javaslat jogosan állít fel bizonyos akadályokat. Ellenkező esetben előfordulhatna, hogy egyazon személyt több személlyel – adott esetben külön háztartásban is akár – foly-

tatott élettársi kapcsolata alapján többszörösen megillessék azok a jogok és terheljék azok a kötelezettségek, amelyeket jogszabály az élettársi kapcsolathoz fűz. (Hozzáteve, hogy a kérdés felvetése inkább elméleti jellegű, de pl. ha valaki egyszerre venne igénybe lakásszerzés vagy társadalombiztosítás alapján járó kedvezményeket, az nyilvánvalóan ellentétes lenne a jogalkotó céljával, ezáltal visszaélésekre adhatna lehetőséget.) Az ilyen részleges együttéléseket, amelyek egy regisztrált élettársi kapcsolat vagy egy házassági kötelék mellett működnek, a Javaslat nem ismeri el élettársi jogviszonynak.²⁷ Ide kapcsolódva kell megemlíteni azokat a konkrét bírósági határozatokat is, amelyek egy-egy ügy kapcsán, a fenti jogalkotói célnak megfelelő döntést tartalmaznak.²⁸

A Javaslat indokolása kiter továbbá arra is, hogy az említett fakultatív nyilvántartás mellett a feleknek természetesen fennáll a lehetősége, közjegyző előtt a kapcsolatukra vonatkozó jognyilatkozatot tenni, bár véleményem szerint ennek gyakorlati valószínűsége a regisztrálás lehetőségének ismeretében elhanyagolható lesz.

Magát az élettársi nyilvántartást egy e célra létrehozott, „**speciális regiszterként**”²⁹ kell tehát elképzelni, amelybe a bejegyzést a felekhez legközelebb álló hatóság, a helyi önkormányzat jegyzője rendeli majd el, határozati formában. Ez a határozat az eljárásjogi szabályok szerint közokiratnak minősül.³⁰ A nyilvántartás azonban nem lenne teljesen nyilvános, így csak az erre feljogosítottak, vagyis a feleken kívül csupán azok a szervek tekinthetnek majd bele, amelyek az élettársi kapcsolat jogkövetkezményei felől határoznak. Természetesen maguk az élettársak a regisztráció tényét nyilvánosságra hozhatják. A nyilvántartás részletes szabályai, mint pl. az illetékesség, az eljárás menete, vagy a nyilvántartott adatok köre nem a Kódexben, hanem külön törvényben nyernének majd elhelyezést.

A Javaslat³¹ külön bekezdésben szabályozza azt az esetet, amikor a **16. életévét betöltött**, korlátozottan cselekvőképes kiskorú szeretné élettársi kapcsolatát nyilvántartásba vetetni, vagy az arról szóló nyilvántartást megszüntetni, melyre a Javaslat akár a törvényes képviselő hozzájárulása nélkül is lehetőséget ad.

A 16 évesnél fiatalabb korban lévők számára – elsősorban a gyermekek érdekeit, így különösen az egészséges testi, lelki és szellemi fejlődésüket szem előtt tartva – a Javaslat jogilag nem ismeri el, nem támogatja élettársi kapcsolat kialakítását, még a szülő beleegyezése esetén sem.

Az általános rendelkezések között a fogalmon, valamint az élettársi jogviszony **létrejöttén és megszűnésén** kívül, az élettársak **jogait és kötelezettségeit** is részletezi a tervezet, melyek a közös célok érdekében való együttműködés, és egymás kölcsönös támogatási kötelezettsége, illetve a kapcsolat megszűnését követően a tartás, a közösen használt lakás

használatának, valamint a vagyoni viszonyaik rendezésének kötelezettségét foglalják magukban.

2. Az élettársi tartás

Az élettárs tartáshoz való jogának témakörénél a **Koncepciók** még csak óvatosan mernek állást foglalni, bár abban végül kialakult az egyetértés, hogy a hosszabb időn át fennállt élettársi kapcsolat esetén, ismerjék el az élettársi kapcsolat megszűnése esetére, az erre rászoruló élettárs tartáshoz való jogát. Persze hozzá kell tenni, hogy sem a házastárs, sem az élettárs tartásra való rászorultsága nem általános. Az élettárs tartásra való rászorultságát nagyrészt ugyanazok a körülmények tehetik indokolttá, mint a házastárs tartásra való rászorultságát. Nem ritka, hogy az élettárs – a házastárshoz hasonlóan – azért nem folytat önálló kereső tevékenységet, mert közös gyermeküket neveli, gondolzza, sőt az is előfordulhat, hogy élettársa gyermekét neveli, gondolzza; illetve esetleg élettársa gazdasági tevékenységében vagy más foglalkozása gyakorlása körül fejt ki tevékenységét, esetleg élettársa gondozása, ápolása körüli teendőket lát el stb.

Amennyiben ezek miatt önálló kereső tevékenységét hosszabb ideje feladta, a mai gazdasági, piaci viszonyok mellett, nem túl könnyen tud újból elhelyezkedni és saját megélhetéséről önállóan gondoskodni. Ezen körülmények felett, a mai társadalmi-gazdasági viszonyok között nem lehet szemet hunyni.

A körülményektől függően az élettársi tartás is lehet természetesen csak meghatározott időre szóló, és nyilvánvalóan az élettársi tartásnak is feltétele a tartásra kötelezett oldalán a tartás nyújtására való képessége, valamint önmagában az az objektív körülmény, hogy az életközösség hosszabb időn át álljon fenn. A Koncepciók tudatosan nem foglaltak állást abban a kérdésben, hogy mi minősüljön a tartáshoz való jog szempontjából „hosszabb időn át fennállt” élettársi kapcsolatnak, ugyanis ennek a kérdésnek az eldöntését a bírói gyakorlatra akarták bízni.

A **Tervezet** már **konkrét időtartamokat** jelöl meg, vagyis azt mondja, hogy az **önhibán kívüli rászorultság** mellett további feltétel, hogy az élettársi kapcsolat legalább tíz évig fennálljon, vagy amennyiben az élettársi kapcsolatból gyermek született, elegendőnek tartja az egy évet is. A bíróság indokolt esetben a tíz évnél rövidebb időtartamú élettársi kapcsolat esetén is megállapíthatja a tartási kötelezettséget. Az életközösség megszűnését követő egy év után történő rászorultság esetén viszont már csak különös méltánylást érdemlő esetben követelhető a tartás.

A Tervezet meghatározza az **érdemtelenység** azon eseteit, amelyek a tartásra jogosultságot kizárják. Mellékesen megjegyzem, hogy a hatályos Csjt., a házastársi tartásra való érdemtelenység részleteit nem tartalmazza,

hanem arról csupán a Legfelsőbb Bíróság V. sz. Polgári Elvi Döntése rendelkezik.

Visszatérve a Tervezethez, érdemtelennek tekintendő a tartásra az a volt élettárs, akinek életvitele, magatartása járult hozzá alapvetően az élettársi kapcsolat megszűnéséhez, valamint az, aki az életközösség megszűnését követően volt élettársának, vagy vele együtt élő hozzátartozójának érdekeit durván sértő magatartást tanúsított. Természetesen az érdemtelenre hivatkozó fél magatartását is figyelembe kell venni az érdemteleniség elbírálásánál.

A tartás további feltétele, hogy a **kötelezett arra képes legyen**, vagyis ezáltal saját szükséges tartását, illetve kiskorú vagy nagykorú gyermekének tartását ne veszélyeztesse. Figyelemre méltó szabály továbbá, hogy a tartásra az élettárs a különélő házastárssal és a volt házastárssal egy sorban jogosult, tehát a Tervezet etekintetben egyenlőség jelet tett a házastárs és az élettárs közé.

A tartással összefüggésben, végezetül egy **utaló szabályt** találunk a Tervezet szövegében, azonban érdekesség, hogy az utalás nem a házastársi tartásra, hanem a rokонтartásra vonatkozik. Eszerint a „tartás mértékére, szolgáltatásának módjára és időtartamára valamint ezek megváltoztatására, a tartási igény visszamenőleges érvényesítésére, továbbá a tartáshoz való jog megszűnésére és a tartás megszüntetésére a rokонтartás közös szabályait kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az élettársi tartáshoz való jog megszűnik akkor is, ha az arra jogosult újabb élettársi kapcsolatot létesít vagy házasságot köt.”³²

3. Az élettársi kapcsolat vagyoni jogi hatásai

Ami az élettársi kapcsolat **vagyonjogi hatásait** illeti, azoknak a **Koncepciók** szerint a jövőben sem kell a házassági vagyoni jogi hatásokkal azonosnak lenniük, a vagyoni jogi hatások között az a megkülönböztetés, amit a Ptk. ma – a szerzés arányát illetően – megtesz, főszabályként a jövőben is fenntartandó. Mindemelllett az élettársak vagyoni viszonyaira vonatkozó szabályozás, a jelenleginél részletesebb szabályokat igényel, melyek a **Tervezet** szerint a következők:

Továbbra is fennáll a vagyoni viszonyok **szerezéssel** való rendezésének lehetősége az élettársi együttélés idejére, viszont ennek törvényi kimondására is sor kerülne, a korábbiakkal ellentétben. A szerződés érvényességéhez, a házassági vagyoni jogi szerződéshez hasonlóan, annak **közokiratba** foglalása szükséges.

A szerződésben bármely olyan vagyoni jogi rendelkezés tehető, amely – akár szerződés, akár a törvény alapján – a házastársak között érvényesülhet, így kiköthetik az élettársak a vagyonközösséget is. A szerződés regisztrálását

a Tervezet nem tenné kötelezővé, de ennek hiányában harmadik személyekkel szemben csak annyiban hatályos, amennyiben a harmadik személy a szerződés fennállásáról és annak tartalmáról tudott.

Szerződés eltérő rendelkezése hiányában az élettársak között egy, a közszerzeményi rendszerhez hasonló törvényes vagyoni rendszer látszik körvonalazódni, mert ugyanis a Javaslat szerint az élettársak az együttélés alatt önálló vagyonszerzők. Kapcsolatuk megszűnése esetén azonban bármelyik élettárs követelheti a másiktól az együttélés alatt keletkezett vagyonszaporulatnak a megosztását. Nem számítható a vagyonszaporulathoz az a vagyon, ami házastársak esetén különvagyonnak minősülne.

Az élettársat a vagyonszaporulatból a szerzésben való közreműködése arányában illeti meg részesedés, melyre elsősorban természetben tarthat igényt. A háztartásban, a gyermeknevelésben valamint – eltérő megállapodás hiányában – a másik élettárs vállalkozásában végzett munka a szerzésben való közreműködésnek minősül.

Ha a szerzésben való közreműködés aránya nem állapítható meg, azt egyenlőnek kell tekinteni, kivéve, ha az bármelyik élettársra nézve méltánytalan vagyoni hátrányt jelentene.³³

4. Az élettársak lakáshasználatának rendezése

A **Koncepciók** ugyancsak hosszabb élettársi viszonyt követően tartották elképzelhetőnek az élettárs részére a volt élettárs tulajdonában lévő lakás – határozott vagy határozatlan ideig tartó – használatának biztosítását. Mindemellett kidolgozandónak tartották az élettársi közös lakásban lakó kiskorú gyermek – különösen az élettársak közös gyermeke – lakáshasználati jogosultságát védő szabályokat.

A **Tervezet** már konkrét jogszabályi rendezést javasol a témával kapcsolatban.³⁴

Elsőként leszögezi – a vagyoni viszonyokhoz hasonlóan – hogy az élettársak az élettársi jogviszony létrejöttékor vagy annak fennállása alatt, az életközösség megszűnése esetére, a közösen használt lakás további használatát szerződéssel rendezhetik, melynek érvényességi feltétele szintén a közokiratba foglalás.

Szerződés vagy az életközösség megszűnése után kötött egyéb megállapodás hiányában, az életközösség megszűnése esetén bármelyik élettárs kérheti a bíróságtól az általuk közösen használt lakás további használatának rendezését.

Ha a lakáshasználat **jogcíme közös**, akkor a házastársak ugyancsak közös jogcímű lakásának használata rendezésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, a kiskorú gyermek megfelelő lakáshoz fűződő jogát is figyelembe véve.

Ha valamelyik élettárs **kizárólagos jogcíme** alapján használták közösen a lakást, a bíróság a volt élettársat ilyen esetben is feljogosíthatja a lakás további használatára, elsősorban osztott használat formájában, amennyiben

a) az élettársi kapcsolat legalább tíz évig tartott, vagy

b) egy évig állott ugyan csak fenn, de az élettársi kapcsolatból származó kiskorú gyermek lakáshasználati jogának biztosítása érdekében ez indokolt.

Kivételesen indokolt esetben, ha a lakáshasználatra jogosult közös kiskorú gyermek, illetve legalább a gyermekek egyike feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása ezt a volt élettársat illeti meg, és a közös kiskorú gyermek lakáshasználatát másként nem biztosítható, a másik élettárs kizárólagos tulajdonjoga vagy haszonélvezeti joga alapján használt lakás kizárólagos használatára is feljogosíthatja a bíróság a volt élettársat.

A bíróság az osztott, illetőleg kizárólagos használatot meghatározott időre, vagy feltétel bekövetkezéséig is biztosíthatja.

A lakás kizárólagos használatára feljogosított volt élettársat a bérlő jogállása illeti meg azzal, hogy lakáshasználati joga rendes felmondással csak megfelelő cserelakás felajánlása esetén szüntethető meg.

Nem tarthat igényt a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján használt lakás osztott vagy kizárólagos használatára az a volt élettárs, akinek más beköltözhető, vagy egyoldalú nyilatkozatával beköltözhetővé tehető lakása van.

A bíróság döntését követően, bármelyik volt élettárs kérheti a lakáshasználat **újrarendezését** arra történő hivatkozással, hogy az alapul szolgáló körülményekben oly mértékű változás következett be, melynek folytán a használat módjának változatlan fenntartása lényeges jogos érdekét vagy a közös kiskorú gyermek érdekét sérti. Ez a rendelkezés nem érinti a volt élettársnak azt a jogát, hogy a használat megosztását követően volt élettársa bérlőtársi jogviszonyának megszüntetését a törvénynek a bérlőtársakra vonatkozó rendelkezései alapján kérje.

A Kódex fenti Könyvében vagy azon kívül egyéb helyen is található további konkrétan kimondott, vagy éppen csak kikövetkeztethető szabályokat, az élettársak által gyakorolt szülői felügyeleti jog, valamint az általuk történő örökbefogadás lehetőségéről vagy annak kizártságáról, továbbá öröklési jogi helyzetükről.

5. A szülői felügyeleti jog kérdése

A **Családjogi Törvény** szabályaiban nem expressis verbis kimondva, de a szülői felügyelet szabályaiból kikövetkeztethetően megállapítható, hogy családjogi vonatkozásban a Csjt. nem tesz különbséget a **szülői felügyeleti jogok** tekintetében aszerint, hogy házastárs vagy élettárs szülőkről van-e szó. Együttélő élettársak közös gyermeke felett az élettársak mindegyike tel-

jes joggal gyakorolhatja a szülői felügyeleti jogokat. Az apa szülői jogait – ez esetben általában – teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat vagy emberi reprodukcióra irányuló eljárásban való részvétel alapoza meg. Külön költöző élettársak közös gyermekének elhelyezésére és a szülői felügyeletre vonatkozóan, a volt élettársat a volt házastárs apával (vagy anyával) azonos jogok illetik meg, illetve azonos kötelezettségek terhelik.

Ha egy elvált szülő létesít élettársi viszonyt, a szülő élettársa az anya vagy apa előző házasságából származó gyermeke felett nem rendelkezik szülői jogokkal; e jogok a vérszerinti szülőt illetik meg. Az élettárs pedig a hagyományos értelemben vett nevelőszülőnek minősül.

Ezen szabályok fenntartása a jövőre nézve is mindenképpen indokolt. Lényeges változtatást a Koncepciók és a Javaslat sem terveznek.

6. Az örökbefogadás lehetősége

Az örökbefogadás terén azon kérdés vonatkozásában, hogy élettársak fogadhatnak-e együtt örökbe gyermeket vagy sem, elmozdulás nemigen várható. A válasz: nem. Arra van csak lehetőség, hogy az egyik élettárs az örökbefogadó, de a gyermeket közösen nevelik fel. A másik élettárs csupán nevelőszülő lehet.

7. Öröklési jogi viszonyok

Az élettársak öröklési jogi viszonyait tekintve történt a legjelentősebb előrelépés a rájuk vonatkozó szabályozást illetően. A statisztikai adatokat szemlélve ez valóban indokolt is, hiszen igen számottevőnek mondható az időskorban létrejött élettársi kapcsolatok száma,³⁵ mely tény már önmagában indokolja az élettársak kérdésének öröklési jogi oldalról történő vizsgálatát.³⁶

A Koncepciók még nem kívántak törvényes öröklési jogot biztosítani a túlélő élettárs számára, azonban a hosszabb időn át fennállt élettársi kapcsolat esetén öröklési jogi jogcímen biztosítani kívánták a közösen lakott, a hagyatékhoz tartozó lakás továbbhasználati jogát (kivéve ha az élettársnak ugyanabban a földrajzi helységben megfelelő beköltözhető lakása van), valamint a lakás berendezési és felszerelési tárgyainak továbbhasználati jogát akkor is, ha ez adott esetben elhasználódással jár.³⁷

A fenti rendelkezéseket a **Kötelmi jog Különös részének** a lakásbérleti jogviszony folytatását szabályozó rendelkezéseivel kívánták kiegészíteni.³⁸

Tekintettel arra, hogy a társadalmi, szakmai viták tovább folytak, sokak számára nagy meglepetésül szolgált a 2006 decemberére hivatalosan is hozzáférhetővé vált új Ptk. **Öröklési jog Könyvének** normaszöveg tervezete,³⁹ mely az előbb elmondott elképzeléseket radikálisan felülmúlva, az élettársaknak számos konkrét öröklési jogi jogosultságot biztosított.

Mi sem fejezi ki ezt jobban, mint amit a kodifikátorok ezzel kapcsolatosan megfogalmaztak: „A javaslat legfontosabb változtatásának a bejegyzett élettárs törvényes öröklési jogának elismerését lehet tekinteni.”⁴⁰ -

A javaslat abból indul ki, hogy az élettársi kapcsolatban élők számára már maga a Családjog Könyv is vagyoni jogi, lakhatási és tartási jogot biztosít, ennél fogva aligha megkerülhető az élettárs törvényes öröklési jogának elismerése.

Az Öröklési jog Könyv azonban különbséget tesz a regisztrált és a nem regisztrált élettársi kapcsolatok között azáltal, hogy csak a bejegyzett élettársnak ad törvényes öröklési jogi státust,⁴¹ noha a más jogszabályokban és a Családjog Könyvben az élettársi kapcsolathoz fűzött jogkövetkezmények a bejegyzéstől függetlenek.

Ennek az a magyarázata, hogy itt mindenképpen el kell kerülni a kettős öröklést. Ezért az élettársi kapcsolat regisztrációja (és így az öröklési jogi helyzet megváltozása) ahhoz a feltételhez kötött, hogy az élettársnak házassági köteléke ne álljon fenn.⁴² (Itt szeretném megjegyezni, hogy a Családjog Könyv normaszöveg tervezete az előzőekben foglaltakkal nincs teljesen összhangban, ugyanis ott a házassági kötelék fenn nem állása az élettársi jogviszony fogalmának definíciójában szereplő általános követelmény, tekintet nélkül arra, hogy később a regisztrációra sor kerül-e vagy sem.⁴³) Fontos érv lehet még a regisztráció mellett, hogy a magyar jogban hagyományosnak tekinthető (egyébként világviszonylatban is szinte kivétel nélküli) *ipso iure* öröklési rend érvényesülését is megkönnyíti.⁴⁴

Az öröklési jog területén a fenti változásokra figyelemmel, lényegesen csökken a különbség a házastárs és az élettárs között, legalábbis annak bejegyzett változatát tekintve, ugyanis ezen utóbbi törvényes öröklési jogi helyzete, mind állagöröklési és haszonélvezeti öröklési státusa, mind az öröklésből történő kiesése tekintetében a házastárséval azonos módon kerül szabályozásra. Mindemellett a bejegyzett élettárs törvényes öröklési jogának megteremtése egyidejűleg jelenti a köteleleszre jogosultságának elfogadását is. Az előbb kifejtettek pedig nem jelentenek mást, mint hogy a törvényes öröklés rendjében a bejegyzett élettárs, a házastárs helyét foglalja el.

Nem csupán a törvényes öröklés rendje, hanem a végintézkedésen alapuló öröklés különös szabályai is érintik a bejegyzett élettárs státusát, elsősorban a közös végrendeletre vagy az utóörökös-nevezésre vonatkozó rendelkezések tekintetében.

A házastárs és a bejegyzett élettárs törvényes öröklési helyzetének változása a **gyakorlatban az alábbiakat jelenti:**

A bejegyzett élettárs állagörökös leszármazók hiányában, a szülők mel-

lett a hagyaték felére,⁴⁵ leszármazók és szülők hiányában pedig a hagyaték egészére tarthat igényt. Ezen kívül haszonélvezeti jogot nyer a leszármazók és az ági örökösök által örökölt vagyona.⁴⁶ Érvényesül ugyanakkor rájuk vonatkozóan is, az a korábban csak a házastársakra fennálló szabály, mely szerint kiesnek az öröklésből (esetleges egyéb általános kiesési okok mellett) akkor, ha az öröklés megnyílásakor az élettársak között már nem áll fenn az életközösség, és az eset körülményeiből nyilvánvalóan annak visszaállítására sem volt kilátás.

Azok az elképzelések, amelyeket az élettársakra vonatkoztatva a Koncepciók felvetettek,⁴⁷ a Javaslatban csupán a be nem jegyzett élettársra szűkítve kerültek megfogalmazásra. Ők ugyanis nem kapnak törvényes öröklési jogot, viszont holtig tartó használati jog illeti meg őket az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a közösen használt szokásos berendezési és felszerelési tárgyakon, amennyiben a Javaslatban foglalt egyéb feltételeknek megfelelnek. Eszerint az életközösségnek legalább tíz évig fenn kell állnia, vagy kapcsolatukból kiskorú gyermeknek kell származni, akinek a lakáshasználati joga biztosítása érdekében ez indokolt, feltéve, hogy az életközösség legalább egy évig fennállott az élettársak között.⁴⁸

Jól látható, hogy a be nem jegyzett élettárs jóval szigorúbb szabályok szerint lesz öröklési jogi igényre jogosult, ami nem jelent törvényes öröklési jogot, csupán dologi jogilag védett személyes szolgalmat, azaz használati jogot,⁴⁹ mely azonban fennáll haláláig, függetlenül attól, hogy később köt-e új házasságot, vagy létesít-e új élettársi kapcsolatot.⁵⁰

A házastárs és a bejegyzett élettársra irányadó öröklési jogi következmények azonosságából adódóan, a túlélő bejegyzett élettársakra szintén irányadó szabály, hogy velük szemben a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra ági öröklés címén nem lehet igényt támasztani, az együttélés időtartamától függetlenül.⁵¹ Indokoltnak tartja ugyanis a Javaslat, hogy ezek a hagyatéki tárgyak az özvegnél (véleményem szerint ideértve a túlélő házastársat és élettársat egyaránt) maradjanak, és ezekért értékben se kelljen helytállnia az ági örökösökkel szemben.

Az örökbefogadáshoz szintén kapcsolódik egy olyan szabály, amely élettársat is érinthet, levezetve mindezt a házastársra megfogalmazott rendelkezésből. Eszerint „az örökbefogadott után – ha az örökbefogadás az örökbefogadott életében nem szűnt meg – leszármazó és házastárs hiányában az örökbefogadó vagy annak rokonai örökölnék a törvényes öröklés szabályai szerint.”⁵² Tehát az örökbefogadott személy bejegyzett élettársa is lehet örökös.

A kötelekrész vonatkozásában a Javaslat expressis verbis kimondja, hogy az megilleti az örökhagyó bejegyzett élettársát is, ha az öröklés meg-

nyíltakor az örökhagyó törvényes örököse, vagy végintézkedés hiányában az lenne.⁵³

Továbbvezetve a sort, a kitagadási okok⁵⁴ köre szintén vonatkozhat a bejegyzett élettársra is, pl. abban az esetben, ha érdemtelen az örökhagyó utáni öröklésre; az örökhagyó egyenesági rokonainak életére tör, vagy sérelmükre egyéb súlyos büntettet követ el; az örökhagyó irányában fennálló törvényes eltartási kötelezettségét súlyosan megsérti;⁵⁵ erkölcstelen életmódot folytat; továbbá a házastársra megfogalmazva, de nyilvánvalóan ez a bejegyzett élettársra is értendő, kitagadható a bejegyzett élettárs akkor is, ha élettársi köteleiséget durván sértő magatartást tanúsít.

Ha a bejegyzett élettárs – ugyanúgy, mint bármelyik kötelesrésztre jogosult – kitagadás miatt kiesik az öröklésből, nem kezelheti a helyébe lépő kiskorú leszármazójának örökségét sem.

Az öröklési jog szabályai nem csupán a törvényes öröklés szabályaihoz kapcsolódóan, hanem a **végintézkedésen alapuló öröklést** érintve is tartalmaznak a bejegyzett élettársakra vonatkozóan egyéb rendelkezéseket. Ezek szerint rájuk nézve kivételt tesz a Javaslat a közös végrendekezés általános tilalma alól – visszanyúlva a jól bevált Ptk. előtti szabályozáshoz, – amikor a házastársakhoz hasonlóan, a bejegyzett élettársak által ugyanabba az okiratba foglalt végrendeletet, meghatározott feltételek bekövetkezte esetén érvényesnek tekinti.⁵⁶ Az alaki érvényességi kellékek tekintetében a Javaslat az Mtj. 1964. § rendelkezéseit veszi alapul.⁵⁷

Bár az **utóörökös-nevezés** a hatályos szabályozás szerint érvénytelen, ezt elvileg a Javaslat is fenntartja, azonban meghatározott szűk körben (jelen eset a kivételek egyike) – „a gyakorlatban felmerülő igények kielégítése érdekében és külföldi jogok példáját is követve”⁵⁸ – elismeri azt, ha valaki a végrendeletben megnevezett házastársa vagy bejegyzett élettársa halála esetére utóörököst határoz meg. Ez az ún. maradék utóörökös-nevezés, mely nem jelent korlátot az előörökös rendelkezési jogát illetően, tekintettel arra, hogy az utóörökös csak az előörökös halála esetén válik jogosulttá.

Ez a jogszabályi megoldás több, gyakorlatban előforduló probléma orvoslását is kézenfekvővé teszi, egyrészt a szerzői jogdíjak, szabadalmi díjak, valamint egyéb más, járadékszerűen érvényesíthető vagyoni követeléseket illetően, elejét véve ezáltal annak, hogy az örökhagyó házastársa, illetve bejegyzett élettársa halála után, annak rokonai legyenek az ilyen hagyatéki tárgyak törvényes örökösei.

Másrészt egyértelmű megoldást jelent ez arra a gyakorlatban előforduló, szintén problémás esetre is, amikor a házastárs, illetve a bejegyzett élettárs közös eltartóval köt öröklési szerződést, egyetlen jelentős értékű vagyon-

tárgy (rendszerint ingatlan) fejében, és azt akarja, hogy az eltartó csak az utóbb elhalt házastárs, illetve bejegyzett élettárs halála után örökölje meg ezt a vagyontárgyat.

A Javaslat a bejegyzett élettársra is kiterjesztette a Ptk. 601. § (2) bekezdésében a házastársra megfogalmazott azon rendelkezéseket, amelyek különös **kiesési okot** jelentenek a végrendeleti öröklésből. Abban az esetben tehát, ha a végintézkedést az életközösség fennállása alatt tette valamelyik fél, viszont az öröklés megnyílásakor az életközösség már nem állott fenn közöttük, az a **végintézkedés hatálytalanná válását** eredményezi, „kivéve, ha a körülményekből az következik, hogy az örökhagyó végintézkedését azért nem vonta vissza, mert házastársát vagy élettársát az életközösség megszakadása ellenére is juttatásban kívánta részesíteni.”⁵⁹

A Ptk. túlélő házastársat érintő azon méltánytalan szabályát, amely az **özvegy haszonélvezeti jogának megszűnését** eredményezte új házasságkötés esetén,⁶⁰ a Javaslat **nem kívánja fenntartani**, ezáltal eltörölve a különbséget az új házasság és az újonnan létrejött élettársi kapcsolat jogkövetkezményei között.⁶¹ A különbség eredetileg abból adódott, hogy a jogalkotó a fennálló társadalmi rend figyelembevételével úgy ítélte meg, hogy az új házasság biztosítani volt hivatott a megfelelő tartást, ezért a szintén ugyanezen rendeltetéssel bíró özvegyi jog feleslegessé vált. Ez az indok már a Ptk. elfogadásakor sem volt túlságosan meggyőző, de jelen viszonyaink ismeretében még inkább illuzórikus. Egyébiránt a szabályozás erkölcsileg is kifogásolható, hiszen az özvegyet a haszonélvezeti jog megtartása és egy új házasságkötés közötti választásra kényszeríti. Arról nem is szólva, hogy a PK 83. sz. állásfoglalás szerint a haszonélvezeti jogot az özvegy élettársi kapcsolatban élése nem szünteti meg. Annak természetesen a Javaslat szerint sincs akadálya, hogy a leszármazók – az új házasságkötésre vagy élettársi kapcsolat kialakítására tekintettel – kérhessék az özvegyi jog korlátozását.

Összegzés

A fenti várható változások a társadalom széles körét érintik, és nagy érdeklődésre tartanak számot. Úgy tűnik a pozitív elmozdulás méltányos szabályozást ígér azoknak, akik a jogi szabályozás „mostohagyermekként” jellemzett, élettársi kapcsolati formát választják.

Végigjárva a kodifikációs folyamat göröngyös útját, és végül eljutva a Javaslatban megfogalmazott felvetésekig azt állapíthatjuk meg, hogy az újonnan megfogalmazott elképzelések megfelelnek a társadalom többsége elvárásainak. Mindez pedig arra is bizonyítékkal szolgál, hogy a hatályos szabályozásból (szabálynélküliségből) fakadó, súlyos méltánytalanságok

belátása megfelelő kodifikációs reakcióval alkalmas lehet a jelenlegi hiányosságok kiküszöbölésére.

E tanulmányból fény derül arra is, hogy a kodifikációs folyamat milyen hosszadalmas, és olykor váratlan fordulatokban bővelkedik. A közös cél elérése érdekében megnyilvánuló „jogalkotói” szándék így méginkább elismerésre méltó, a kezdeti nehézségek talaján elinduló törekvések hatására mára elért eredmény pedig méginkább értékes és igazságos.

1. sz. Melléklet⁶²

A párkapcsolatban élők gyermekszámának megoszlása az együttélés formája szerint, százalék

Gyermekszám	Házasság			Élettársi kapcsolat		Párkapcsolatban élők összesen
	19-39 éves	40-59 éves	60- éves	„új típusú”	„régí típusú”	
Nincs	13,8	5,2	7,9	59,9	9,5	12,3
1	29,2	19,9	27,9	22,8	31,0	24,7
2	40,9	54,8	47,1	12,3	36,1	45,5
3	12,3	15,0	11,9	3,7	13,9	12,8
4	3,8	5,1	5,2	1,3	9,5	4,7
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	2723	4215	1953	759	538	10188

2.sz. Melléklet⁶³**A különböző párkapcsolatokban élők korösszetétele (százalékban)**

Korcsoport	Házasságban élők	Élettársi kapcsolatban élők	
		Hajadon/nőtlen	Elvált/özvegy
18–29 éves	10,1	62,9	5,6
30–39 éves	20,5	23,9	19,6
40–49 éves	25,0	9,4	30,0
50–59 éves	22,4	2,1	27,4
60–69 éves	16,0	1,6	14,6
70–75 éves	6,0	0,1	2,8
Összesen	100,0	100,0	100,0
N	8898	75,8	53,8

Jegyzetek

1 Jelenleg a házaspáros típusú párkapcsolatokban élők között a házasságban élők aránya az élettársi kapcsolatban élőkéhoz: 85,3 – 14,7%.

Forrás: http://www.nepszamlalas.hu/mc2005/mc2005_hun/kotetek/02/tart1_3.html

2 Id. 1. sz. Melléklet.

3 Ptk. 685/A.§

4 Ptk. 578/G.§

5 14/1995. (III.12) AB. határozat.

6 Jelenleg a bírói gyakorlat szerint, ha az élettársi kapcsolatban élők később házasságot kötnek, a házastársi vagyonközösség kezdő időpontja az élettársi kapcsolat kezdete lesz.

7 Ezt követeli meg az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. Tv. 168.§.(1) bekezdése amikor az emberi reprodukcióra alkalmas eljárásban részt venni kívánó élettársak számára a következőket írja elő: „Az élettársi kapcsolat fennállásáról az élettársak közokiratban nyilatkoznak.”

8 Pl. egy banki hitelkérelem elbírálásánál ez elegendő.

9 Pl. egy bírósági eljárás során a szomszédok igazolják, hogy az adott két személy egy háztartásban él együtt.

10 Ptk.578/G.§

11 1959. évi IV.törvény 685/A.§

12 Ötödik része a Ptk.nak.

13 II. cím: Törvényes öröklés.

14 Ptk. 685.§.b) pontja.

15 I.d. pl. Dánia, Németország, Hollandia, Franciaország stb.

16 KSH 2005. a microcenzus felmérésének adatai, az előbbi adat 1990-et, az utóbbi 2005-öt tükrözi.

forrás:

http://www.nepszamlalas.hu/mc2005/mc2005_hun/kotetek/02/tables/load2_3_8.html

17 Kőrös András: A családjog jövője „Fontolva haladás” – az új Ptk. Családjogi Könyve 1. Rész: Az élettársi jogviszony szabályozásának szakértői javaslata, Családi jog 2005. évi 2. szám p.2.

18 Kőrös i.m. p.2.

19 Kőrös i.m. p.2.

20 A Kormány 1061/1999. (V.28.) Korm. határozatával módosított 1050/1998. (IV.24.) Korm. határozata alapján elkészült az új Polgári Törvénykönyv Konceptiója, amelyet a Kodifikációs Főbizottság 2001. november 8-i ülésén elfogadott. A Kormány az 1009/2002. (I.31.) Korm. határozatával elrendelte a koncepciónak a Magyar Közlönyben történő közzétételét. (Megjelent a Magyar Közlöny 2002. év 15. II. (külön)számában.) (továbbiakban: I. Konceptió) és a

Az új Polgári Törvénykönyv Konceptiója, a Kormány 1003/2003. (I.25) Korm. határozatával elfogadott szöveg, amely e határozat mellékleteként megjelent a Magyar Közlöny 2003. évi különszámában. A/1/1. (továbbiakban: II. Konceptió).

21 Polgári Törvénykönyv, Harmadik Könyv, Családjog (továbbiakban: Családjog Könyv [rövidítve: CSK], normaszöveg tervezet, vagy javaslat).

Letölthető: http://irm.gov.hu/download/harmadikkonv_csaladjog.pdf/harmadikkonv_csaladjog.pdf

22 Kőrös i.m. p.2.

23 CSK 3:86.§

24 CSK 3: 86.§

25 A II. Konceptió - Második Könyv Családjog, II. Házassági jog, Az élettársak vagyoni viszonyai c. résznél.

26 I.d. Hollandiában, az élettársi kapcsolatot akár egyoldalú kérelemre is megszünteti a bíróság, de ugyanígy megszüntethető a kapcsolat egyoldalú kérelemre pl. Spanyolországban is.

27 CSK. 3: 86.§-hoz fűzött indokolás.

28 LB Pfv.II.21 375/1999., Pfv.II.25 710/2002, BH 2004/12. sz. 504.

29 Ld. a CSK. 3:88.§-hoz fűzött indokolás 5.pontjában foglaltakat.

30 Pp. 195.§

31 Megjegyzendő, hogy a korábbi, széles körben nem publikált 2005. januári lezárású Javaslattal erre vonatkozóan még nem tartalmazott rendelkezéseket.

32 CSK.3:93.§

33 CSK.3:95.§

34 CSK.3:97 – 100.§§

35 ld. 2. sz. Melléklet.

36 Besenyei Lajos: Az élettársi viszonyról. In.: Tanulmányok Dr. Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára, Acta Universitatis Szegediensis Tomus LVIII. Fasc. 3., Szeged, 2000. (továbbiakban: Besenyei 2000.) p.35.

37 A II. Koncepcióhoz tartozó Tematika Ötödik Könyv IV/9. pontja tartalmazza az idevonatkozó elképzeléseket. Az ezzel kapcsolatos normaszöveg tervezet hivatalosan még nem lehető fel.

38 Kőrös i.m. p.2.

39 Polgári Törvénykönyv – Hatodik Könyv – Örökési jog, 2006. december 31. dátummal lezártnak jelent meg az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium honlapján.

Letölthető: http://irm.gov.hu/download/eoroklesi_jog.pdf
(Továbbiakban: Örökési Jog Könyv [rövidítve: ÖJK.], normaszöveg tervezet vagy Javaslattal).

40 ÖJK. p.5. 3. pont

41 Ld. ÖJK. 6:59.§

42 ÖJK. 6:59.§-hoz fűzött indokolás, p.38.

43 CSK.3:86.§-hoz fűzött indokolás. p.128.

44 Ld. ÖJK. 6:59.§-hoz fűzött magyarázat, p.38.

45 A házastárs és az élettárs, szülővel egy sorban való öröklése szintén új, a Javaslattal által bevezetendő szabály. Ezen esetben azonban az özvegy kapja az általa lakott lakást, továbbá az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakat.

46 Nem illeti meg viszont a Javaslattal szerinti haszonélvezeti jog a házastársat (így az élettársat sem) a vele együtt öröklő szülők örökrészen.

47 Akkor a regisztráció kérdése még csupán elvi szinten merült fel, majd a II. Koncepció el is vetette annak gondolatát.

48 ÖJK.6:60.§ A hatályos szabályozás szerint csak 15 évi házasság után nem lehetett igényt támasztani.

49 A használat joga nem más, mint korlátozott haszonélvezet. Vagyis az adott dolog saját valamint együttélő családja szükségleteit meg nem haladó mértékben történő használatát és használati szedését jelenti. A jog gyakorlása másnak nem engedhető át. (Ptk. 165.§)

50 A Javaslattal szerinti új szabály, hogy az özvegyi jog nem fog megszűnni új házasság kötésével (élettársi kapcsolat létesítésével eddig sem szűnt meg [PK.83.]). Ennek analógiájára a használati jogot sem szünteti majd meg egyik párkapcsolati forma sem.

51 ÖJK. 6:68.§ (3) bekezdése.

52 ÖJK. 6:71.§

53 ÖJK. 6:72.§

54 Ilyen ok felmerülése esetén az örökhagyó kitagadhatja az érintett leendő örököst, aki ezáltal kötelezésre sem lesz jogosult.

55 A Családjog Könyvben az élettársat megilleti a tartási jog és kötelezettség, függetlenül attól, hogy a kapcsolatot bejegyezték-e vagy sem.

56 ÖJK. 6:22.§ Ez a szabály a házastársakra vonatkozóan is újként jelentkezik.

57 ÖJK. 6:22.§ (2) bekezdés.

58 ÖJK. 6:32.§.1.pontjában foglalt indokolás.

59 ÖJK. 6:42.§

60 Ptk.615.§ (2) bekezdés.

61 A hatályos szabályozás szerint, kivételesen az élettársi kapcsolat következményei a kedvezőbbek, ugyanis az nem szüntette meg az özvegy házastárs haszonélvezeti jogát. (ld. PK.83.sz.) Már a Konceptiók is felvetették az újrarázasodás ezen jogkövetkezményének törlését.

62 Forrás: Pongrácz Tiborné – Spéder Zsolt: Élettársi kapcsolat és házasság- hasonlóságok és különbségek az ezredfordulón (BKÁE WebOpac) Egyetemi Oktatók Publikációi 2004. I. negyedév 55-p.75.

63 Ld. előző pontban foglaltak.